

Doc. GA42/CC41/REP/13/tr

KÜLTÜR, EĞİTİM VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONU

RAPOR*

**“MADDİ VE MANEVİ KÜLTÜREL MİRAS – KARADENİZ BÖLGESİNDEKİ
ÜLKELERDE KÜLTÜREL VE TURİSTİK GÜZERGAHLARIN BİRBİRİNE
BAĞLANMASININ ZORLUKLARI”**

Raportör: Sn. Olena NETETSKA,

KEİPA Mali İşlerden Sorumlu Başkan Yardımcısı,
KEİPA Ukrayna Delegasyonu Başkanı

* *Metin; Kültür, Eğitim ve Sosyal İşler Komisyonu tarafından 17 Aralık 2013 tarihinde Tiflis'te görüşülmüş ve kabul edilmiş, 19 Aralık 2013 tarihinde Tiflis'te tertiplenen Kırk İkinci Genel Kurul tarafından onaylanmıştır.*

I. GİRİŞ

1. Kültür ve turizm, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü bünyesinde önemli birer işbirliği alanını temsil etmektedir. KEİ bölgesi içinde ve dışında kültürün turizm faaliyetlerine entegre edilmesi, üye devletlerin kültürler arası diyalogun geliştirilmesi, kültürel çeşitliliğin korunması, KEİ Bölgesinin kültür varlığının geliştirilmesi ve kültürel ve doğal mirasın korunması ile birlikte genel hedeflerinden birisidir.

2. KEİ Parlamenter Asamblesi, kültürel miras ve turizm sahalarındaki işbirliğinin Örgütün hedeflerine ulaşılması sürecinde sahip olduğu önemli rolü teyid ederek, kültür ve turizm konularıyla ilgili çok sayıda Rapor ve Tavsiye Kararı kabul etmiştir, bunlardan bazıları::

- *Kültür, Eğitim, Bilim ve Bilgi Konularında İşbirliği Üzerine Karadeniz Sözleşmesinin Tasdiki ve Uygulanması* ile ilgili 3/1994 sayılı Tavsiye Kararı;
- *KEİPA Üye Ülkelerinin Kültürel Mirasının Korunması* ile ilgili 6/1994 sayılı Tavsiye Kararı;
- *Karadeniz Bölgesinde Kültürel Mirasın Korunması Programı Kılavuzu* ile ilgili 18/1996 sayılı Tavsiye Kararı;
- *Karadeniz Bölgesinde Turizmin Kalkınması* ile ilgili 32/1999 sayılı Tavsiye Kararı;
- *KEİ Bölgesinin Gelişiminde Kültürün Rolü* ile ilgili 70/2003 sayılı Tavsiye Kararı;
- *KEİ'ye Üye Devletlerde Kültürel Mirasın Korunması ve İyileştirilmesi* ile ilgili 80/2004 sayılı Tavsiye Kararı;
- *Turizm Endüstrisinin Sürdürülebilir Gelişimi* ile ilgili 75/2004 sayılı Tavsiye Kararı;
- *Karadeniz Bölgesi'nde Kültür Turizmi alanında İşbirliği* ile ilgili 83/2005 sayılı Tavsiye Kararı;
- *AB Genişlemesinin Kültürel, Eğitimsel ve Sosyal Yönleri: Karadeniz Bölgesi için Sonuçları* ile ilgili 86/2005 sayılı Tavsiye Kararı;
- *Uluslar Arasında Güveni İnşa Etme Aracı Olarak Kültürler Arası Diyalog* ile ilgili 89/2006 sayılı Tavsiye Kararı;
- *Küreselleşme Süreci ve Kültürel Çeşitlilik İçin Olası Tehdit* ile ilgili 93/2006 sayılı Tavsiye Kararı;
- *KEİ Bölgesinde Kültürel İşbirliği: Tecrübeler, Fırsatlar ve Güçlükler* ile ilgili 119/2010 sayılı Tavsiye Kararı.

3. 9-11 Temmuz 2013 tarihleri arasında Sofya'da tertiplenen 41. KEİPA Genel Kurulu tarafından gerçekleştirilen genel müzakere esnasında konuşmacılar, ekonomik kriz döneminde, turizmin KEİ üye devletleri için önemli bir işbirliği platformu olabileceğini belirtmişler ve turizmin kriz sonrası ekonomik toparlanma sürecinde istihdam, altyapı, ticaret ve kalkınma anlamındaki potansiyel rolünün altını çizmişlerdir.

4. KEİPA Kültür, Eğitim ve Sosyal İşler Komisyonu, 17 Aralık 2013'de Tiflis'te tertiplenecek olan 41. Toplantısının ana gündem maddesi olarak kültür turizmine, yani "Maddi ve manevi kültürel miras – Karadeniz bölgesindeki ülkelerde kültürel ve turistik güzergahların birbirine bağlanmasının zorlukları" konusuna yoğunlaşmaya karar vermiştir. Ermenistan, Yunanistan, Romanya, Rusya, Türkiye ve Ukrayna. ulusal delegasyonları Rapora katkılar sağlamıştır. Aynı zamanda UNESCO, UNWTO, AB, Avrupa Konseyi ve OECD'nin ve diğer ilgili uluslararası örgütlerin resmi web sitelerinden de referans materyaller temin edilmiştir.

II. KEİ BÖLGESİNDEKİ KÜLTÜREL GÜZERGAHLAR VE KÜLTÜR TURİZMİ

Kültürel güzergahların, maddi ve manevi kültürel mirasın korunması ve değerlendirilmesi ve turizm gelişimindeki rolü

5. Kültür turizmi, en büyük ve en hızlı büyüyen küresel turizm piyasalarından biridir. Kültür endüstrileri ve yaratıcı endüstriler artan oranda, rağbet gören turizm alanlarının tanıtılmasında ve bu alanların rekabet gücünün ve cazibesinin geliştirilmesinde kullanılmaktadır. Birçok yer, ülke ve bölge şu anda maddi ve manevi kültür varlıklarını, rekabetçiliği gittikçe artan bir turizm piyasasında rekabet avantajı yaratma ve küreselleşme karşısında yerel ölçekte ayırt edici bir karakter oluşturma yolu olarak geliştirmektedir. Turizm aynı zamanda, kültürün zenginleştirilmesi ve kültürel mirası, kültürel üretimi ve yaratıcılığı destekleme niteliğine sahip gelir üretme adına önemli bir araç sunmaktadır.

6. Avrupalıların turizme olan tutumları ile ilgili yapılmış olan 2009 Eurobarometer anketine göre birçok Avrupalı, tatillerini klasik turizm alanlarında (ya da en azından "geleneksel" veya "meşhur" olarak gördükleri alanlarda, %54) geçirmeyi tercih etmektedir. Ancak bunun neredeyse yarısı olan %28'lik bir dilim ise "alışılmışın dışına çıkarak" "gelişmekte olan" alanlar olarak da tabir edilen ve daha az öne çıkan turizm noktalarını keşfetmeyi tercih etmektedir. Turistler artan bir şekilde gerçek deneyimler yaşamaya, farklı insanları ve farklı kültürleri tanımaya ve öğrenmeye yönelmektedir. Turizm politikalarının bu trendlere adapte olması ve yerli kültürleri ve gelenekleri tanıtan ve mirasın, tabiatın ve yerli kültürün korunması gibi sürdürülebilir özelliklere özen gösteren bir kalite talebini geliştirmesi gerekli olacaktır.

7. KEİ ülkelerinin doğal mirası sürdürülebilir kültürel, ekonomik ve sosyal kalkınma için paha biçilmez bir kaynak teşkil etmektedir. Sahip olduğu kültürel ve dilsel çeşitlilik ve doğal kaynak zenginliği ile Karadeniz bölgesi, kültür turizmine yenilikçi bir yaklaşım getirerek turizm ve özgün deneyimler bakımından çok büyük fırsatlar sunmaktadır.

8. UNESCO Dünya Mirası Listesinde KEİ bölgesinin kültürel ve doğal mirasını oluşturan 93 nokta yer almakta, diğer yandan taslak listede 160'ın üzerinde yer bulunmaktadır. Aynı zamanda UNESCO'nun manevi kültürel miras listesinde, KEİ bölgesinin manevi mirasına dair 27 kültürel uygulama ve ifade yer almaktadır.

9. Tarihsel bağlar ve kültürler arası diyalog eksenleri ile birlikte kültürel varlıklar ve ifadelerin yanı sıra fikir, inanç, bilgi ve beceri alış veriş, Karadeniz bölgesinde, tanımlanacak, korunacak, sürdürülebilir bir şekilde kullanılacak ve geliştirilecek olan eşsiz bir kültür güzergahları ağı oluşturmuştur.

10. Çeşitli ülkeleri kapsayan kültür güzergahları, KEİ bölgesinin kültür turizmi arzının çeşitliliğini ve ölçeğini daha da geliştirici bir yol niteliğindedir. Kültür güzergahları, halen büyük oranda keşfedilmemiş olan güçlü bir turizm potansiyeline sahiptir. Bu güzergahlar, altyapıları yerel bilgiye, beceriye ve miras varlıklarına dayandığı için, aynı zamanda sürdürülebilir ve sosyal bir model olma potansiyeline sahiptir. Bu güzergahlar, ayrıca, çoğu kırsal bölgelerde olmak üzere nispeten daha az bilinen turizm alanlarını tanıtarak, turist yoğunluğunun sadece belli noktalara yönelmesi ve dönemsel bazda yoğunluk yaşanması problemleriyle baş edilmesine yardımcı olmaktadır. Kültür güzergahlarının gelişimi, KEİ bölgesinin ortak mirasının keşfedilmesiyle ve bölgenin kendi içerisinde ve diğer bölgelerle

olan kültür bağlarının ve diyalogunun geliştirilmesiyle, bölge kimliğini de güçlendirebilir. Son olarak kültür güzergahları; farklı ağların ve ortaklıkların, yerel ve bölgesel makamların, üniversitelerin, mesleki örgütlerin katılımıyla, kültürel alış veriş ve turizm deneyimini güçlendirebilecek ve genişletebilecektir.

Karadeniz bölgesinin manevi kültür mirasına yatırım yapılması

11. Maddi kültür miras çerçevesindeki anıtlar daha iyi bilinir ve öne çıkan durumdayken, bölgenin manevi kültür mirasının zenginliği, kültür turistlerinin bölgeye çekilmesi anlamında henüz keşfedilmemiş olan bir potansiyele sahiptir. Arnavutluk'un yerli çok sesli koro müziği, Bulgaristan'ın Eski Bistrita-Babi çok sesli koro müziği ve Gürcistan'ın çok sesli koro müziği; Mevlevi Sema Gösterisi (Türkiye), Doina (Romanya); Mugham ve Tar zanaati ve gösteri sanatı (Azerbaycan), Düdük zanaati ve gösteri sanatı (Ermenistan) gibi gösteri sanatları, ilgili kültür güzergahlarının potansiyel temaları için sadece birkaç örnektir. Bu durum aynı zamanda çok geniş yelpazeli halk sanatları ve zanaatleri için de geçerlidir, bunlar arasında: Horezu'da (Romanya) toprak çömlekçilik, geleneksel Azerbaycan halı dokuma sanatı, Khackbars (Ermenistan) olarak adlandırılan taştan haç imali, Rusya Gzhel seramikleri, Zhostovo resim sanatı, Palekh minyatürleri, Khokhloma resim sanatı, Vologda dantel, kemik, ahşap ve taş oymacılığı ve diğer pek çok zanaati sayabiliriz. Bölgenin, birçoğu neredeyse kaybolmaya yüz tutmuş olan keşfedilmemiş dil zenginlikleri, kültür güzergahının diğer bir temasını oluşturabilir.

Mutfak turizmi

12. Yiyecek, turizm deneyimlerinin gittikçe önemi artan bir unsurdur ve Karadeniz bölgesinin yiyecek kültürleri, zengin bir kültürel, ekonomik ve sosyal çeşitlilik kaynağıdır. Mutfak mirası şu anda, örneğin UNESCO tarafından Meksika mutfağının ve Akdeniz yemek kültürünün (İspanya, Yunanistan, İtalya, Fas) Manevi Dünya Mirası olarak ilan edilmesi gibi, dünyanın farklı bölgelerinde miras listesine dahil edilmektedir.

13. Gıda, turist harcamalarının genellikle %30'unu veya daha fazlasını temsil ettiğinden ve bu para düzenli olarak doğrudan yerli işletmelere harcadığından dolayı, turizm hizmetlerinin geliştirilmesinde özellikle önemli bir role sahiptir. Ayrıca, kırsal ve merkezden uzak bölgelerde gıda deneyimlerinin turizmin sürdürülebilir kalkınmasına entegre edilmesinin, yoksulluğun azaltılmasına ve kaybolmaya yüz tutmuş eski geleneklerin yaşatılmasına katkıda bulunacağı öne sürülmektedir. Ayrıca gıda, Karadeniz bölgesinin marka imajının eşsiz bir unsuru haline gelebilir ve ayırt ediciliğin yaratılmasına yardım edebilir. Kültür güzergahları Akdeniz yemek kültürü, Balkan ve Kafkas mutfağı, Ukrayna ve Rusya mutfak gelenekleri, vb. temaları etrafında düzenlenebilir.

Kültür turizmi sektöründeki gelişim ve mevcut zorluklar

14. KEİ üye devletleri, son on yıllık dilimde kültür mirasının korunmasına yönelik yasal çerçevenin iyileştirilmesine ilişkin uluslararası gelişmeler ışığında kurumsal kapasite konusunu ele almış ve bu sahada kurumların işlevlerini ve sorumluluklarını iyileştirmiştir. Turizmin ve kültür altyapısının modernize edilmesi sosyal, ekonomik programlara, şehircilik, karayolu ve ulaşım altyapısı programlarına ve aynı zamanda genel kalkınma programlarına entegre edilmiştir. Kapsamlı programlar ayrıca yeni teknolojilerin tarihi ve kültürel miras unsurlarının yönetimine uygulanmasıyla bir yandan doğal ve tarihsel peyzaja gereken önemin

verilmesine diğ er yandan da kültürel çevrenin korunmasına odaklanmıştır. Bu çerçevede, örneğ in 2010 yılında, Garni (Ermenistan) Tarih ve Kültür Müzesi-Koruma Alanı, Kültürel Peyzajların Korunması ve Yönetimi konusunda Melina Mercouri Uluslararası Ödülü'nü (UNESCO-Yunanistan) almıştır.

15. Halihazırda KEİ bölgesinde kültür turizmi oldukça yoğun ancak homojen olmayan bir şekilde gelişmektedir. Halen büyük şehirlere, özellikle başkentlere ve tarihi merkezlere yoğun bir turist ilgisi söz konusudur. Son yıllarda kaydedilen önemli ilerlemeye rağmen bölgenin birçok kesimi, kültür turizmi de dahil olmak üzere halen turizm sektörünün bütün olarak kalkınmasıyla ilgili turizm altyapısına yatırım çekmek için ekonomik koşulların elverişsiz olması, iş gücünün, özellikle yerli nüfusun oluşturduğu iş gücünün turizm sahasına yönlendirilmesini sağlayacak ufak ve orta ölçekli işletmelerin gelişimi için koşulların elverişsiz olması, turizm ve ulaştırma altyapılarının yeterince gelişmemiş olması (modern konfor düzeyine sahip otel işletmelerinin sayısının az olması, yolların kalitesiz olması, hava alanı ve limanlarda hizmetlerin yetersiz olması, vb.), nitelikli personel eksikliği, yetersiz bakım ve servis; tur, konaklama, yemek, ulaşım ve diğ er turizm hizmetlerinin pahalı olması, tur çeşitliliğ inin sınırlı olması, turizmde rağ bet gören alanların dönemsellik arz etmesi, yolcu gemileri de dahil olmak üzere modern ulaşım tesisi eksikliği, turizm ürünlerinin gerek yerli gerek yabancı pazarda yetersiz düzeyde pazarlanması, gibi problemler ile karşı karşıyadır.

16. Üye devletler, özellikle kültür güzergahlarının gelişimiyle ilgili olarak mevcut veya potansiyel çeşitli güçlükler bildirmektedir. Bu güçlükler arasında, Karadeniz bölgesinde yer alan ulusların çeşitliliğ i ve buna bağı lı olarak, bu çeşitlilik kapsamındaki zenginlik ve turist çekme kapasitesiyle birlikte kültür güzergahlarının farklı yönlerinin müzakere edilmesinin üye devletler arasında hassasiyetle ele alınması gereken bir konu niteliğ ini taşıması, homojen bir yasama sisteminin bulunmaması, Çalışma Gruplarının faaliyetlerinde uzmanların ilgili temsil devamlılığ ının olmaması, siyasi ve ekonomik faktörlerin programların sürdürülebilirliğ i ve istikrarı üzerindeki etkisi, idari sistemlerin sık sık yeniden düzenlenmesi ve buna bağı lı olarak hedeflere ulaşılmasında gecikmeler yaşanması sayılabilir.

17. Ayrıca, devam etmekte olan genel ekonomik kriz iklimindeki endiş e verici bir geliş me de, kültür mirası ile ilgili projelerin finanse edilmesinde ve aynı zamanda müzelerin ve diğ er kültürel kuruluşların işleyişi için tahsis edilmiş olan bütçedeki düşüştür. Bu bağ lamda yerel toplumların ve ufak ölçekli ekonomilerin canlandırılması, kültür politikalarının kaleme alınmasında ana eksen olarak ekonomik ve sosyal anlamda sürdürülebilirlik ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Kültürel ve turistik güzergahların geliştirilmesi ve birbirine bağ lanmasında işbirliğ ini güçlendirmeye yönelik öneriler

18. Bölgedeki kültür ve turizm güzergahlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi ilk olarak , bu iki sektör arasında başarılı bir sinerji oluşturmak amacıyla kültür ve turizme geniş bir yaklaşım getiren ulusal politikalardan faydalanacaktır. Bu amaç doğrultusunda, her iki sektördeki paydaşlar arasında etkin bir ortaklık geliştirebilecek düzeyde yeterli stratejilerin geliştirilmesi gereklidir.

19. Kültür ve turizm arasındaki ortaklığ ın yanı sıra diğ er ortaklık şekillerinin, örneğ in diğ er bölgelerle ve kamu sektörü ve özel sektör arasında ortaklıkların inşa edilmesi de önemlidir. Bölgeler arasındaki bağ lar, turistler için söz konusu olan kültürel fırsatları genişletebilir ve

turizm ürününün çeşitliliğini zenginleştirebilir. Özel sektör ile çalışılması, yatırımların çekilmesi açısından ve hem kültür hem de turizm talebinin kalitesini iyileştirmeye devam etmek açısından önemlidir.

20. Turizm sektörü için ileri derecede uzman personelin eğitim programlarının iyileştirilmesi, sunulan turizm hizmetlerinin kalitesinin artırılması için gereklidir. Bu doğrultuda yapılan çabalara bir örnek, St. Petersburg Üniversitesi'nin, turizm ve konuk ağırlama sektörü için iş gücü geliştirme amaçlı bir Uluslararası Üniversite Konsorsiyumu kurma girişimidir. Ağ teknolojileri ve konsorsiyum üyeleri, KEİ devletleri ve ulusal iş gücü piyasalarında turizm alanındaki meslek toplulukları arasında daha etkin etkileşim olanaklarının tasarlanması ve geliştirilmesi, ve bunun yanı sıra turizm endüstrisinde çalışan personelin ve akademik personelin eğitime yönelik entegre bir sistem oluşturulması, konsorsiyumun hedefleri arasındadır.

21. Üye devletler arasındaki kültür paylaşımının genel anlamda daha da genişletilmesi ve yoğunlaştırılması gereklidir: konser turları, fuar faaliyetleri, amatör sanat gruplarının ve sanatçıların gösterileri, sanat ve zanaat ürünleri fuarları, yerli ve yabancı turistlerin ilgisini arttıracaktır.

22. Karadeniz ülkeleri arasındaki vize uygulamalarının dinamik hale getirilmesi, bir yandan bölgedeki kültür turizminin gelişimine büyük oranda katkı sağlarken diğer yandan KEİ üye devletleri arasındaki işbirliğine genel anlamda destek olacaktır.

23. Son olarak KEİ çerçevesinde geliştirilen projeler ve fikirler, diğer bölgesel programlara ait benzer projelerle etkileşim sağlayabilir. Böyle bir işbirliği hem KEİ hem de diğer bölgesel örgütler ve girişimler için karşılıklı fayda sağlayabilir. Ortak proje geliştirme çabaları yoğunlaştırılmalı ve Karadeniz Havzası Ortak Uygulama Programı ve Güneydoğu Avrupa Uluslararası İşbirliği Programı gibi sınır ötesi işbirliği uygulama programlarından uygun şekilde istifade edilmesine daha da odaklanılmalıdır.

III. KEİ BÜNYESİNDE KÜLTÜREL GÜZERGAHLARIN GELİŞTİRİLMESİNDE İŞBİRLİĞİ

24. Kültür Turizmi / Kültürel Güzergahlar konuları, hem KEİ Turizmde İşbirliği Çalışma Grubunun hem de KEİ Kültür Çalışma Grubunun uzun süredir gündeminde yer almaktadır.

25. KEİ üyesi devletlerin kültür bakanları, Temmuz 2007'de Sounion-Atina'da kabul edilen Bildiride, diğer konuların yanı sıra kültürler arası diyalog, karşılıklı anlayış, iyi komşuluk ilişkileri ve sosyal uyum için bir vasıta olarak "Eski güzergahların canlandırılması ve yaratıcı bir anlayışla yeni güzergahların oluşturulması" konusuna odaklanmıştır.

26. KEİ üyesi devletlerin turizm bakanları, Kasım 2010'da Atina'da kabul edilen Deklerasyonda, ağırlıklı olarak kültür turizmi projeleri sahasındaki mevcut veya yeni projeler vasıtasıyla Özel İlgi Turizmi alanındaki işbirliğini teşvik etmiştir. Ayrıca KEİ bölgesindeki kısa ve uzun vadeli yenilenmiş işbirliği stratejilerini temsil eden "Gelişmiş KEİ Ortaklığına Yönelik KEİ Ekonomik Gündemi" (Haziran 2012), Karadeniz bölgesindeki Kültür turizmi/Kültürel güzergahlar projelerini ve bu projelerin hayata geçirilmesini teşvik etmektedir".

27. Kùltür Çalışma Grubunun Eylem Planında (2011-2012), Kùltürel Güzergahlara ilişkin olarak şu hususlar öngörülmektedir:

"Karadeniz Bölgesi için, bu bölgenin mirasının korunması ve KEİ üyesi devletler arasında bölgesel işbirliği fırsatları açısından hususiyet taşıyan kùltür güzergahlarının ve seyahat programlarının geliştirilmesi; daha geniş Karadeniz bölgesinin mirasının önemine ve bu mirası koruma zorunluluğuna odaklı farkındalık programı; mevcut toplulukların ekonomik altyapısını ve kùltür mirasıyla ilgili projeler için destek sağlayabilecek ekonomik altyapıyı göz önünde bulundurarak, süreçte yer alan çeşitli paydaşların (yerli ve yabancı) kùltürel eylemleri arasında ilişki kurmak suretiyle kùltürel mirasın sürdürülebilir olarak kullanımı; manevi kùltür mirası alanında, folklor ve Karadeniz bölgesi geleneklerinin yaşatılmasını ve korunmasını amaçlayan bölgesel işbirliğinin güçlendirilmesi; kùltür mirasından istifade etmeye yönelik olarak geliştirilen ve bünyesinde turizm, ulaştırma, inşaat mühendisliği, vb. gibi farklı disiplinleri barındıran disiplinler arası bir yaklaşıma olan ihtiyaç".

28. Süreçte tekrarlılığı önlemek ve daha iyi bir koordinasyon sağlamak için, şu zamana kadar üç kez olan üzere KEİ Turizmde İşbirliği Çalışma Grubu ve KEİ Kùltür Çalışma Grubu müşterek toplantıları tertiplenmiştir. İlk Müřterek Toplantı'da (İstanbul, Haziran 2009), çeşitli üye devletler, diğer üye devletlerin katılımına açık olan projelerle ilgili sunumlar yapmıştır. İkinci Müřterek Toplantı'da (İstanbul, Eylül 2010), projelere ortak olan ilgili ÷lkelerin bir listesinin yapılması kararlaştırılmıştır.

29. Ekim 2012'de İstanbul'da tertiplenen Üçüncü Toplantı'da takip eden projeler değerlendirilmiştir: a) "Gül Yolu" (Bulgaristan Cumhuriyeti), b) "Madeni Para Yolları" (Yunanistan Cumhuriyeti), c) "Roma İmparatorlarının Kùltür Yolu" (Sırbistan Cumhuriyeti), d) "İpek Yolu" (Türkiye Cumhuriyeti), e) "Azerbaycan şarap Yolları" (Azerbaycan Cumhuriyeti); f) "Ermenistan Üzüm ve şarap Yolları" (Ermenistan Cumhuriyeti); g) "Argonotlar Efsanesi" (Gürcistan); ve h) "XIII. Yüzyıl "Kilikya" Yelkenli Gemisi" (Ermenistan Cumhuriyeti).

30. KEİ Daimi Uluslararası Sekretaryası tarafından hazırlanmış olan Kùltürel Güzergahların / Kùltür Turizmi Projelerinin Planlanması ve Hayata Geçirilmesi ile ilgili Çalışma Raporu (Eylül 2012), proje tasarılarına ilişkin olarak gelenen noktayı aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

(a) "Gül Yolu" (Bulgaristan)

31. Projenin amacı, Gül ile ilgili enformasyonu, aşağıdaki tematik konular çerçevesinde projenin uygulandığı herhangi bir an projeye dahil olması amaçlanan tüm ortakların bilgisinden istifade ederek daha kapsamlı ve elverişli hale getirmektir:

- Gül kùltürünün coğrafyası, dağılım alanı - tarih;
- Gül türlerinin bitki çeşitliliği;
- Yağlı gül bitkisi yetiştirilmesindeki iklimsel ve doğal faktörler;
- Gül ürünlerinin Üretimi ve Uygulama Alanları - kozmetik, gıda, meşrubat, tıp, aromaterapi;
- Gül bitkisi yetiştiriciliğinin etnografyası;
- Gül yağı çıkarılmasının etnografyası, farklı tarihsel dönemlerde Gül ürünlerine dayalı yiyecek, içecek ve tıp uygulamaları;

- Gülün dünya kültür ve din uygulamalarındaki; hanedanlıklardaki; felsefi doktrinlerdeki; şövalyelikteki; ve gizemli doktrinlerdeki sembolü;
- Manevi kültür mirasında gülün yeri - folklor, ezgiler, şiir, edebiyat;
- Dekoratif sanatlarda gülün yeri; çiçek düzenleme; tekstil, yerli giysiler, vb.;
- Ulusların bahçe ve park sanatında gülün yeri;
- Dünya isimlerinde gül - kız ve erkek isimleri;
- Gül ile ilgili festivaller;
- Bereketli ve ruhani gül kültürünü yaşatan kuruluşlar ve birlikler.

Şu ana kadar Projeye hiçbir bağlı ortak iştirak etmemiştir.

(b) “Madeni Para Yolları” (Yunanistan)

32. Yunan Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından geliştirilen Proje, madeni paraların kullanıldığı Balkanlar ve Karadeniz Bölgesi'ndeki özel ve umumi yaşamın muhtelif yönlerini tanıtmayı amaçlamaktadır. Proje, temel odak gıda maliyeti olmak üzere muhtelif medeniyetlerin sosyal ve kültürel özellikleri ile madeni para süreçleri arasında ilişki kurulmasına odaklı olacaktır. Atina Madeni Para Müzesi; Sırbistan Cumhuriyeti Belgrad milli Müzesi Madeni Para Dairesi'ne ve Rusya Federasyonu St. Petersburg Devlet Ermitaj Müzesi Bizans Sikkeleri Koleksiyonu Dairesi'ne, Projeye katılım için davet mektubu yollamıştır. Eylül 2010'da Moldova Cumhuriyeti ve Ermenistan Cumhuriyeti, Proje'ye katılma arzularını dile getirmiştir. Yunanistan Cumhuriyeti, Atina Madeni Para Müzesi'nin, yakında KEİ üyesi devletlere bildirilecek olan "Madeni Para Güzergahları" Projesini yeniden tasarladığı bilgisini vermiştir.

(c) “Roma İmparatorları Yolu” (Sırbistan)

33. Projenin temel amacı, Orta ve Alt Tuna Nehri bölgesindeki (Hırvatistan, Sırbistan, Bulgaristan, Romanya) bölgenin seçkin bir alan olarak imajını güçlendiren Roma dönemine ait ortak ancak eşsiz bir Avrupalı mirası ve şarap kültürünü eşit düzeyde değerlendirmeye alan iki kültürel güzergah vasıtasıyla kültür turizmini tanıtarak Avrupa turizm arzusunun çeşitlendirilmesine katkı sağlamaktır. Proje, temel turizm kalkınma kuruluşları (kamu ve özel sektöre ait) arasında, Güzergah boyunca yer alan farklı paydaşların uzun vadeli uluslar ötesi ve sektörler arası işbirliğine temel teşkil edecek uluslar ötesi bir işbirliği sağlamak suretiyle bölgenin kimliğinin güçlendirilmesini amaçlamaktadır.

Beklenen sonuçlar:

- Kültür turizminin bir sürdürülebilir ekonomik kalkınma, Avrupa vatandaşlığı ve kültürler arası diyalog faktörü olarak sahip olduğu rolü güçlendirmek;
- Paydaşlara, Güzergahın iletişimde ve geliştirilmesinde, Güzergahın uluslar ötesi karakterini tamamlayıcı ulusal/bölgesel/yerel yaklaşımlar ve stratejiler oluşturmalarına yardımcı olmak;
- AB Tuna Nehri Stratejisinin turizm ve kültür ayağının sonuçlarına ulaşılmasına ek katkı sağlamak;
- Kültür Güzergahları turizmine dair ortak bir anlayış ve bu anlayışın bölgedeki turizmi sürdürülebilir bir şekilde artırma potansiyeli ile ilgili enformasyon oluşturmak.

34. 24 Şubat 2012 tarihinde Sremski Karlovci-Sırbistan'da; Bulgaristan Ekonomi, Enerji ve Turizm Bakanlığı, Hırvatistan Cumhuriyeti (KEİ Gözlemcisi) Turizm Bakanlığı, Romanya Bölgesel Kalkınma ve Turizm Bakanlığı, ve Sırbistan Cumhuriyeti Ekonomi ve Bölgesel Kalkınma Bakanlığı arasında "*Roma İmparatorlarının Kültür Turizmi Yolu*" Projesi kapsamında bir İşbirliği Bildirisi imzalanmıştır.

(d) “İpek Yolu” (Türkiye)

35. Projenin temel hedefleri şunlardır:

- İpek Yolu'nun, Karadeniz Bölgesi'nde kültürler arası bir paylaşım aracı olarak yaşatılması;
- Kafkasya-Anadolu-Avrupa güzergahı boyunca kültür turizmi seyahat planlarının tasarlanması ve geliştirilmesi;
- Bölgedeki somut kültürel mirasın geliştirilmesi, muhafaza edilmesi ve restorasyonu;
- Festivaller, mutfak kültürü, vb. gibi ortak manevi kültür mirası unsurlarının tanıtımı;
- Kültür turizmi vasıtasıyla istidam yaratılması;
- Fiziksel altyapının rehabilite edilmesi ve yerli halkın sosyal ve kültürel yaşam koşullarının iyileştirilmesi.

36. Projeye Ermenistan Cumhuriyeti, Gürcistan, Yunanistan Cumhuriyeti ve Moldova Cumhuriyeti katılmıştır. Sırbistan Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti ve Arnavutluk Cumhuriyeti de Proje'ye katılma arzularını dile getirmiştir. Rusya Federasyonu, projeye katılmayla ilgili somut bir duruş sergilememekle birlikte projeye olan ilgisini ifade etmiştir. KEİ İş Konseyi de Proje'ye katılma konusuyla ilgilendiğini dile getirmiştir.

(e) “Azerbaycan Şarap Yolları” (Azerbaycan)

37. Projenin temel hedefleri şunlardır:

- Şarap endüstrisi bölgelerinin kültür ve doğal mirasının tanıtılması;
- Şarabın, her ülkenin ve aynı zamanda tüm bölgenin kültürel çeşitliliğinin bir kanıtı olarak tanıtılması;
- Katılımcı devletler arasındaki turizm hareketlerine hız kazandırılması;
- Yerel altyapının geliştirilmesi.

Şu ana kadar Projeye hiçbir bağlı ortak iştirak etmemiştir.

(f) “Ermenistan Üzüm ve Şarap Yolları” (Ermenistan)

38. Projenin temel amacı; turizm, kültür, şaraphane ve bağcılık alanındaki ürün ve hizmetlerin uluslar ötesi ölçekte paylaşımına yardım etmek; bölgeler arası, sınır ötesi üzüm ve şarap yolları turizmini geliştirmek; ve bu sayede bölgedeki kültürler arası diyalogu geliştirmektir. Proje, Ermenistan'ın sahip olduğu zengin geleneksel, kültürel ve endüstriyel kaynaklara dayalı olarak sürdürülebilir, iyi planlanmış ve organize şarap yolları tesis etmeyi amaçlamaktadır.

Projenin ana hedefleri şunlardır:

- Ermenistan genelinde şarap turizminin tanıtılması;
- Kültürel ve tarihi mirasın, doğal kaynakların ve insan kaynağının korunması ve sürdürülmesi;

- Ülkeye gelen turist ve ziyaretçi sayısının artırılması;
- Ermenistan'da, özellikle KOBİ'lere yönelik olarak şarapçılığın ve bağcılığın teşvik edilmesi;
- Turizm sektörünü ülkenin başkentinden kırsal topluluklara doğru yayılarak istihdam yaratılması;
- Gelir üretilmesi;
- Yerel topluluklar için faydaların artırılması;
- Yerel nüfusun sorumlu bir şekilde doğal, geleneksel ve kültürel kaynakların korunmasına dahil edilmesi.

Şu ana kadar Projeye hiçbir bağlı ortak iştirak etmemiştir.

(g) “Argonotlar Efsanesi” (Gürcistan)

39. Projenin ana hedefi, tarihi Argonot Efsanesinin (Colchis Krallığı, Golden Fleece) adımlarını takip ederek bir kültür yolu oluşturmak ve Gürcistan'daki kültür mirasını ve turizm alanlarını keşfetmektir. Yunanistan, Projeye katılma isteğini beyan etmiştir.

(h) XIII. Yüzyıl "Kilikya" Yelkenli Gemisi (Ermenistan)

40. Bu projenin, Avrupa Bizans ve Bizans Dönemi Sonrası Anıtlar Merkezi (Yunanistan) tarafından, takip eden konuyla ilgili olarak öne sürülmüş çerçeve kapsamında değerlendirilmesi tasarlanmıştır: “LIMEN. Ege'den Karadeniz'e Kültür Limanları”.

41. Ayrıca Romanya, şu varlıklara ilişkin daha fazla kültür güzergahı tesis etme olanağını incelemektedir:

- Tuna Nehri ve Tuna Nehri Deltası;
- Cucuteni – Tripolye Kültürü (Romanya, Ukrayna, Moldova Cumhuriyeti);
- Hristiyanlığın Karadeniz Bölgesi'ndeki kökenleri (Romanya ile ilgili olarak kalker kiliseleri, ilk şehit mezarları ve Aziz Andrew efsanesi);
- Trakya mirası.

42. Ukrayna, aynı zamanda aşağıdaki hedefler doğrultusunda “Osmanlı Dönemi Hisarları (16. ve 18. Yüzyıllar)” Projesini hazırlamaktadır:

- Osmanlı'nın Ukrayna toprakları ve komşu ülkelerdeki varlığı dönemindeki istihkamların arkeolojik araştırması
- Anıtların gerekli restorasyonu ve eğitimsel ve araştırma gayeleri ile gelecekteki kullanımı
- Anıtların tanıtımı ve turistik kaynak olarak kullanımı
- Sitelerin ve anıtların kayıtlarının, bunların UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesine dahil edilmesi adına hazırlanması

43. Projenin Ukrayna tarafı Osmanlı İmparatorluğu savunma imarı sitelerini şu örneklerini dahil etmektedir; Ulusal değere sahip arkeolojik saha olan Tyre-Bilhorod Antik Kenti'nde mukim **Akerman Hisarı** (Bilhorod-Dniestrovsky Hisarı); Kerch Şehrinde (Kırım Özerk Cumhuriyeti) mukim **Yeni-Kale Hisarı** (1703-1710); kuzeyden başlayıp modern bir şehir olan Henichesk üzerinden Kırımı uzanan en önemli ticaret ve stratejik yolu kontrolü altında tutan **Arabatska Hisarı** (kalıntılar, 17. ve 18. Yüzyıl). Eser, Kırım Özerk Cumhuriyeti'nde

bulunmaktadır; Khotyn Hisarı (13.ve 18. Yüzyıllar) (Chernivtsi Bölgesi) tarihi kompleksinin bir bölümü olarak **18. Yüzyıl Türk Hisarı**

44. Genel olarak Tuna ve Karadeniz bölgeleri (Ukrayna, Romanya, Bulgaristan...vs.) gibi tarihi toprakları Osmanlı hakimiyeti altında olan ülkeler bu Projeye katılmaya davet edilmiştir.

45. Yukarıdaki projeleri hayata geçirme yollarını ve yöntemlerini inceleme sürecinde, KEİ'nin daha ileri düzeyde örgütsel katılımına olan ihtiyaç ve KEİ Proje Geliştirme Fonu ve KEİ Yunanistan Kültür Geliştirme Fonu tarafından mali yardım sağlanmasına olan ihtiyaç gibi belli konular belirlenmiştir. Aynı zamanda, ortak projelerin daha ileri düzeyde tanıtılması ve uygulanması noktasında üye devletlerin ortak uygulamalar geliştirmesi teşvik edilmektedir. Daha spesifik olarak, ilgili üye devletlerden, atılacak somut adımları içeren yol haritaları ve projelerin hayata geçirilmesine yönelik bir takvim hazırlamaları beklenmektedir. Diğer uluslararası ve bölgesel örgütler ile deneyimlerin paylaşılması da KEİ'nin kültürel güzergahlar projelerini planlama ve hayata geçirme sürecine fayda sağlayacaktır.

IV. ULUSLAR ARASI ÇERÇEVE VE TECRÜBE

46. UNESCO'nun bilinen kültür konvansiyonları, uluslararası işbirliği için benzersiz bir küresel platform sağlamakta ve insan haklarına ve ortak değerlere dayalı bütünsel bir kültürel yönetim sistemi tesis etmektedir. Bu uluslararası antlaşmalar; tarihi arkeolojik bölgeler, manevi miras ve su altı mirası, müze koleksiyonları, sözlü gelenekler ve diğer miras türleri dahil olmak üzere dünyanın kültür ve doğal mirasını korumaya ve muhafaza etmeye, ve dinamik kültürel sektörlerin yaratıcılığını, yenilikçiliğini ve gelişimini desteklemeye çabalamaktadır. 1994 yılında Dünya Miras Komitesi, Temsil Niteliğine Sahip, Dengeli ve İtibarlı bir **Dünya Miras Listesi** hazırlanmasına yönelik Küresel Stratejiyi faaliyete geçirmiştir. Dünya Miras Bölgesi olmaya aday gösterilen bir turizm anıtı, uluslar arası ölçekte ilgi ve dikkat çekmeye başlamaktadır. Sonuç olarak bu statü aynı zamanda bölge turizmi için belli etkileri de beraberinde getirmektedir. Süreç içerisindeki güçlük; kültür eğitimi, uluslar arası ilgi, anıtların korunması ve muhafaza edilmesi ve aynı zamanda otantiklik ile topluluğun ve bölgenin geleneklerinin ve adetlerinin göz önünde bulundurulması gibi farklı faktörlere dikkat etme zorunluluğudur. Dünya Miras Listesi içerisinde ayrıca farklı kültür güzergahları da belirtilmektedir. Manevi kültür mirası ile ilgili olarak, **İnsanlığın Manevi Kültür Mirasları Temsili Listesi**, bu mirasın çeşitliliğin sergilenmesine ve önemi ile ilgili farkındalığın artırılmasına yardımcı olan manevi miras unsurlarından meydana gelmektedir.

47. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (**UNTWO**), tarihi İpek Yolu güzergahı boyunca turizmde sürdürülebilir kalkınmayı geliştirmeyi amaçlayan **İpek Yolu Programı** tasarlamıştır. Program, bir yandan yatırımları teşvik ederken ve güzergahın doğal ve kültürel mirasının korunmasını desteklerken, diğer yandan da turizmin kalkındırılmasının yerli İpek Yolu topluluklarına arz ettiği faydaları en üst seviyeye çıkarmayı amaçlamaktadır. Ayrıca program, mükemmel ve unutulmaz bir İpek Yolu seyahat deneyimi yaratma amacı ekseninde, İpek Yolu ülkeleri ve bölgeleri arasında daha ileri düzeyde bir işbirliği sağlanmasına yönelik çalışmaktadır. İpek Yolu Programı, İpek Yolu paydaşları için, bölgesel işbirliği, ürün geliştirme ve turizm alanları yönetimi, topluluğa dayalı turizm ve miras; pazarlama ve istatistik, iletişim ve medya gibi çok geniş kapsamlı konuların ele alındığı bir dizi uluslararası

ve bölgesel konferans, ağ oluşturma etkinliği ve çalıştay düzenlemekte ve bu tertipleri desteklemektedir. İpek Yolu Programı kapsamında halihazırda 31 ülke yer almakta olup bunlardan 9'u KEİ üye ülkesidir: Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, , Bulgaristan, Gürcistan, Yunanistan, Rusya, Türkiye ve Ukrayna.

48. Kültür Güzergahları Programı Avrupa Konseyi tarafından 1987 yılında faaliyete geçirilmiştir. Programın amacı bir yer ve zaman yolculuğu düzenleyerek Avrupa'daki farklı ülkelerin ve kültürlerin ortak bir kültür mirasına nasıl katkı sağladığını gözler önüne sermek olmuştur. Kültür Güzergahları, Avrupa Konseyi'nin şu temel prensiplerini hayata geçirmiştir: insan hakları, kültürel demokrasi, kültürel çeşitlilik ve kimlik, diyalog, karşılıklı alışveriş ve sınırlar ve ülkeler genelinde zenginleşme. Aralık 2010'da, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu, özellikle Kültür Güzergahlarının geliştirilmesi konusunda ilgilene devletler arasında daha yakın bir işbirliği sağlamayı amaçlayan bir *Genişletilmiş Kısmi Anlaşma (GKA)* tesis eden CM/Res(2010)53 sayılı Kararı kabul etmiştir. *Kültür Güzergahları ile İlgili Genişletilmiş Kısmi Anlaşma* bilhassa Avrupa'nın birliği, tarihi, kültürü ve değerleri için simgesel önem arz eden temalara ve daha az bilinen turizm alanlarının keşfedilmesine odaklı olarak, kültür güzergahlarının kültürel işbirliği, sürdürülebilir bölgesel kalkınma ve sosyal uyum potansiyelini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Anlaşma, yerel topluluk ağlarının ve birliklerinin, yerel ve bölgesel makamların, üniversitelerin ve meslek örgütlerinin katılımı vasıtasıyla, kültür paylaşımının ve turizmin demokratik boyutunun güçlendirilmesine yardımcı olmaktadır. Anlaşma, tematik ve alternatif turizm seyahat programları ve kültürel projeler aracılığıyla geniş bir mirasın korunmasına katkı sağlamaktadır.

Azerbaycan, Bulgaristan, Yunanistan, Romanya, Rusya ve Sırbistan, Genişletilmiş Kısmi Kültür Güzergahları Anlaşmasının taraflarıdır.

KEİ üye devletlerinin katılımıyla Avrupa Konseyi kültür güzergahları programları:

Hansa (Rusya); *Viking Yolları* (Yunanistan, Rusya Federasyonu, Türkiye, Ukrayna); *Fenikeliler Yolu* (Yunanistan, Türkiye); *Zeytin Ağacı Yolu* (Arnavutluk, Yunanistan, Sırbistan, Türkiye); *Via Regia* (Ukrayna); *Transromanica - Avrupa Mirası Romanesk Yolları (Sırbistan)*; *Iter Vitis Yolu* (Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Yunanistan, Moldova, Romanya); *Avrupa Mezarlıklar Yolu* (Yunanistan, Rusya, Sırbistan).

Bölgesel girişimler ve mali kaynak yaratma olanakları

Avrupa Konseyi - Kiev Girişimi Bölgesel Programı (Karadeniz ve Güney Kafkasya)

49. Kiev Girişimi, bölge genelinde güven ve itimat tesis etme amacı doğrultusunda Ermenistan'ı, Azerbaycan'ı, Gürcistan'ı, Moldova'yı ve Ukrayna'yı bir araya getirmektedir. Program, katılımcı ülkeleri hem birleştiren hem de karakterize eden beş tema üzerine odaklanmaktadır; miras yönetimi, sinema, kültür politikasının ve edebiyatın şekillendirilmesi, şarap kültürü ve turizm paylaşımı. Kiev Girişimi, sınır ötesi işbirliğini teşvik etmek amacıyla tasarlanmış bir dizi proje aracılığıyla hem kentlerde hem de kırsal bölgelerde uzmanlık paylaşımı ve yetkinlik gelişimi sağlamaktadır. Kiev Girişimi, miras ve çevrenin korunması, turizm, kültürel gelişim, eğitim ve ekonomik kalkınma dahil olmak üzere belli temel fonksiyonlar ekseninde koordineli ve disiplinler arası bir planlama sürecinin yaratabileceği katma değeri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Girişim çıktıları; üzüm bağları ve şarapçılık,

çağdaş ve arşivsel sinema, Aleksander Dumas'ın Kafkasya seyahati, ve tarihi kent merkezlerinin restorasyonu dahil olmak üzere geniş kapsamlı faaliyetlerdir.

Avrupa Konseyi - Güneydoğu Avrupa'da Bölgesel Kültür ve Doğal Miras Programı (BABP)

50. Bu Bölgesel Program, 2003 yılında hayata geçirilmiş olup kapsamında diğer ülkelerin yanında Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya ve Sırbistan yer almaktadır. Sahip olduğu üç bileşen vasıtasıyla (kurumsal kapasite yaratma, miras rehabilitasyonu ve yerli kalkınma), program, karmaşık bir siyasi, hukuki, ekonomik ve siyasi geçiş sürecinden geçen bir bölge içerisinde barış ve mutabakat tesis edilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çeşitli projeler vasıtasıyla Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen Bölgesel Program "yerli kalkınma" kavramı üzerinde durmaktadır. Eğer Bölge Programı ilk planda ağırlıklı olarak Güneydoğu Avrupa'daki çatışma sonrası güçlükler odaklı olsaydı artan oranda kalkınma süreçlerine kaymış olacaktı. Oysa uluslar ötesi bir yaklaşıma dayalı olarak program, bilhassa Balkanlar'daki farklı kültürler ve dinler ile ilgili konulara önem vermektedir. Sahip olduğu genel hedeflerin yanı sıra Bölgesel Program; kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafaza edilmesi, rehabilitasyonu ve zenginleştirilmesi alanlarında benzer durumlar ile karşı karşıya olan komşu ülkeler arasında küresel bir uzmanlık ve deneyim paylaşımı sağlamaktadır. Kentsel ve kırsal yönetim, demokratik ve katılımcı süreçler, ve yaşam koşullarının ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi konuları üzerinde özellikle durulmaktadır.

51. Avrupa Komisyonu, *Pan-Avrupa Kültür Güzergahları Projesi* vasıtasıyla, uluslar ötesi turizm ürünlerini halen büyük bir büyüme potansiyeline sahip spesifik temalara dayalı olarak desteklemek üzere çeşitli faaliyetler uygulamaktadır. Proje bilhassa, KOBİ'lerin turizm sektörüne entegre edilmesini teşvik etme ve tur operatörleri, vb. ile işbirliği olanakları yaratma amacı taşımaktadır. Komisyon halihazırda, 2011 ve 2012 yıllarında üç adet proje teklif çağrısında bulunmak suretiyle, işbirliği ve uluslar ötesi tematik turizm ürünlerinin tanıtılması adına yürütülen çeşitli projelerin eş sermayedarlığını üstlenmiştir. Komisyon aynı zamanda, birkaç yıldır yürütülen ortak yönetim vasıtasıyla kültür güzergahları ile ilgili olarak Avrupa Konseyi ile yakın işbirliği içerisinde. Avrupa Konseyi'nden 20'nin üzerinde uluslar ötesi seyahat programı onay almıştır. Ayrıca Komisyon, AB'deki kültür güzergahları üzerine ilk Avrupa festivalinin organizasyonunu üstlenmiştir.

52. AB Karadeniz Sinerjisi kapsamında yer alan ülkeler için anlam ifade eden Karadeniz Havzası Ortak Uygulama Programı 2007-2013 (Karadeniz OUP), Avrupa Komşuluk & Ortaklık Aracı (AKOA) kapsamında yer alan bir programdır. Programın üç belirli hedefi vardır: 1. Sınır bölgelerinde ekonomik ve sosyal kalkınmanın geliştirilmesi; 2. Ortak güçlükleri belirlemek üzere birlikte çalışma yapılması; 3. Yerli, kişiler arası işbirliğinin güçlendirilmesi. Projeler, her daim bir veya birkaç AB üye devleti (Bulgaristan, Yunanistan, Romanya) ve bir veya birkaç ortak ülke (Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Moldova, Rusya, Ukrayna) ve Türkiye menşeli ortakların yer alacağı ortaklıklar tarafından müştereken takdim edilecek ve hayata geçirilecektir. Karadeniz OUP'nin önceliklerinden biri de, Karadeniz Havzası topluluklarında kültür ağını ve eğitsel paylaşımı geliştirmek amacıyla Havzada ortak bir kültür ortamının tesis edilmesine yönelik kültürel ve eğitsel ağların desteklenmesidir.

53. Yine kültürel işbirliği alanında, Avrupa Komşuluk Politikası (AKP) Doğu Bölgesi içerisindeki, ve AB ve AKP Doğu ülkelerinin kültür ağları ve aktörleri arasındaki bölgesel kültürel bağları ve diyalogu güçlendirmek üzere Doğu Ortaklığı Kültür Programı - Kısım 1

tasarlanmıştır. Program kapsamında, 2010 ila 2013 yılları arasında Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Moldova, Ukrayna ve Belarus ile işbirliği yapılması yer almaktadır. Doğu Ortaklığı Kültür Programı, ortak ülkelere kültürel politika reformlarında hükümet düzeyinde yardımcı olmayı ve aynı zamanda AKP Doğu Bölgesinde kapasite geliştirmeyi ve bu bölgedeki kültür organizasyonları düzenleyen işletmecilerin mesleki yetkinliğini iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Program, kültür organizasyonları düzenleyen işletmeciler arasında bölgesel düzeyde ve AB ile bilgi ve deneyim alış verişi yapılmasına katkı sağlamaktadır. Program; ekonomik kalkınma, sosyal katılım, ihtilafların çözümlenmesi ve kültürler arası diyalog açısından pozitif kültürel katkılar sergileyen bölgesel projelerin desteklenmesini amaçlamaktadır. Avrupa Birliği, Ekim 201'da hususi olarak Doğu Ortaklığı bölgesi için, kültür sektörüne mahsus bir proje teklif çağrısı yapmıştır. Çağrı sonucunda 15 bölgesel proje seçilmiş ve Doğu Ortaklığı Kültür Programı vasıtasıyla finanse edilmiştir.

V. SONUÇLAR

54. Kültür ve turizm güzergahlarının gelişmesi, KEİ bölgesinde ekonomik, kültürel ve sosyal büyüme açısından çok önemli bir potansiyele sahiptir. Kültür ve turizm politikalarının geliştirilmesi, maddi ve manevi kültürel mirasın korunmasına, ekonomik kalkınmanın ve istihdamın artırılmasına, turizm ürünlerinin güçlendirilmesine ve çeşitlendirilmesine, nüfusun muhafaza edilmesine ve kültürel anlayışın geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

55. Bu alandaki başarılı politikalar bölgesel paydaşların rolüyle, kamu sektöründeki paydaşların liderlik niteliği ile ve turizm ve kültür ile ilgili idari düzenlemeler ile yakından bağlantılıdır. Turizm ve kültür sektörleri arasında ve aynı zamanda kamu ve özel sektörün farklı kademelerinde işbirliğinin geliştirilmesine önem verilmelidir. Kamu-özel sektör ortaklıkları, bu işbirliği sürecinde bilhassa piyasa odaklı kültür ve turizm ürünleri geliştirilmesinde ve bu ürünlerin tüketicilere pazarlanmasında merkezi bir rol oynamaktadır.

56. Sahip oldukları büyük kültürel ve doğal miras varlıklarına dayanan ve ulusal ve uluslararası deneyimlerden faydalanan KEİ üye devletleri, kültürel ve turizm güzergahlarının birbirine bağlanmasına ve Karadeniz bölgesinin eşsiz bir değere ve niteliğe sahip bir turizm alanı olarak küresel anlamda farkındalığının artırılmasına yönelik güçlükleri karşılayabilir.